

УДК 338.443

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/155-6>**Матвєєв П. М.**кандидат економічних наук,
директор ТОВ «ЗЕМІНФОРМ»**Matvieiev Pavlo**

"Zeminform" LLC

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ МЕХАНІЗМІВ ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

У статті встановлено співвідношення понять управлінської ефективності та економічної ефективності. Розглянуто походження та сутність цих понять щодо меркантилізму, кейнсіанської теорії. Охарактеризовано теорію економічного зростання Р. Солоу, визначено її роль у питанні формування ресурсного потенціалу. Визначено поняття конкурентоспроможності у розрізі аграрної сфери. Окреслено основні причини, які гальмують розвиток вітчизняного агропромислового комплексу, а також обґрунтовано необхідність створення сприятливих умов для розвитку агробізнесу. На основі аналізу статистичної інформації встановлено, що низький рівень конкурентного розвитку аграрних підприємств України обумовлений перш за все недостатністю ефективності використовуваних інформаційних технологій та ресурсного потенціалу. Виникнення такої ситуації пояснюється труднощами досягнення та дотримання оптимальних пропорцій у макроекономічному регулюванні через вплив ринкових та державних механізмів для можливості реалізації інтересів суб'єктів агропромислових відносин. Встановлено наявність оберненої залежності між рівнем продуктивності використання ресурсного потенціалу та рівнем зайнятості у сфері агропромислового комплексу. Міжнародна методологія вимірювання продуктивності використання ресурсного потенціалу, що використовується в міжнародній практиці, не може бути повністю імплементована у вітчизняних реаліях, оскільки показники, які в ній використовуються, недостатньо мірою відображають реальний стан речей. У зв'язку з цим запропоновано модель вимірювання сукупної факторної продуктивності використання ресурсного потенціалу.

Ключові слова: конкуренція, ресурсний потенціал, механізм, сільськогосподарське підприємство, продуктивність, економічна ефективність, сукупна факторна продуктивність.

CONCEPTUAL APPROACHES TO BUILDING MECHANISMS OF REPRODUCTION OF RESOURCE POTENTIAL OF AGRICULTURAL SECTOR ENTERPRISES

One of the reasons for the increase in the competition level in the agrarian sphere between the participants of agro-industrial relations is the scarcity and limitation of resources. This made it necessary to determine the productivity of resource utilization. The purpose of the work is to summarize conceptual approaches to building mechanisms for reproducing the resource potential of agricultural sector enterprises. The relation between the concepts of managerial efficiency and economic efficiency is established on the basis of the scientific literature analysis. The origin and essence of these concepts are considered in terms of mercantilism, Keynesian theory. The theory of economic growth of R. Solow is characterized and its role in the question of resource potential formation is defined. The concept of competitiveness in the context of agrarian sector is defined. The main reasons that hinder the development of the domestic agro-industrial complex are outlined, as well as the necessity to create favorable conditions for the development of agribusiness is substantiated. Based on the analysis of statistical information, it is established that the low level of competitive development of agricultural enterprises of Ukraine is caused, first of all, by the lack of efficiency of the used information technologies and resource potential. The emergence of such a situation is explained by the difficulties in achieving and maintaining optimal proportions in macroeconomic regulation due to the influence of market and state mechanisms for the possibility of realizing the interests of the subjects of agro-industrial relations. The productivity of using the resource potential is a criterion for the efficiency of the agrarian economy, but its role in the development of domestic agro-industrial policy is still insufficiently understood. The imbalance of different groups of factors of social transformation has led to the accumulation of problematic issues in the agricultural sector, which significantly limit the development of the resource potential of agricultural enterprises. It is established that there is an inverse relationship between the productivity level of use of the resource potential and the employment level in the sphere of the agro-industrial complex. The international methodology for measuring the use of resource potential used in international practice cannot be fully implemented in domestic realities, since the indicators used in it do not sufficiently reflect the real state of affairs. In this regard, a model for measuring aggregate factor utilization of resource potential is proposed.

Keywords: competition, resource potential, mechanism, agricultural enterprise, productivity, economic efficiency, aggregate factor productivity.

JEL classification: O13, Q13.

Постановка проблеми. Економічний ресурсний потенціал аграрного сектору України є важливою стратегічною складовою частиною національної економіки, руху аграрних капіталів, що формує продовольчу безпеку та незалежність країни. Сучасна аграрна політика держави має базуватись на національних пріоритетах і

враховувати необхідність інтеграції України до світогосподарського простору. Необхідною умовою досягнення цієї стратегічної мети є перетворення аграрного сектору на високоефективний, конкурентоспроможний капіталізований сектор економіки держави, а це є можливим лише за існування дієвого механізму вико-

ристання ресурсного потенціалу. Діяльність в аграрній сфері відбувається у середовищі конкуренції, де ресурси є дефіцитними та обмеженими. Оскільки їх наявність є чинником виживання, менеджер та бізнесмени як у державному, так і в приватному секторах завжди прагнуть до вищого рівня ефективного їх використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка вчених здійснила спробу дослідити проблеми продуктивності використання ресурсного потенціалу зі стародавніх часів і визначити, який вплив вони мали на окремі цивілізації. Зокрема, варто виділити фундаментальні праці таких науковців, як Г. Даунс, Л. Купманс, П. Ларкі, Б. Лаффемас, А. Монкретсьєн, Т. Сван, А. Сміт, Р. Солоу, В. Темпл, Й. Шумпетер. Серед вітчизняних науковців ця проблематика окреслена в працях значного кола дослідників, таких як І. Бурачек, В. Геєць, В. Дієсперов, І. Маслюк, Н. Михайленко. Докази того, що поняття продуктивності народилося порівняно недавно, засновані на емпіричних джерелах. Свідченням того, що в давнину продуктивність не вважалась предметом вивчення, є відсутність самого цього поняття.

Мета статті полягає у визначенні та узагальненні концептуальних підходів до формування механізмів відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Для того щоби зрозуміти, як люди усвідомили важливість питань, пов'язаних з продуктивністю, слід звернутися до термінологічних відмінностей, запропонованих Г. Даунсом і П. Ларкі [1]. Вони відділили поняття управлінської ефективності ("managerial efficiency") від поняття економічної ефективності ("economic efficiency"). На рівні підприємства ефективність управління передбачає порівняння співвідношення витрат і виробництва стосовно будь-якої виробничої одиниці.

Економічна ефективність використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств є оцінкою, що характеризує результати діяльності (виробництва) підприємства для суспільства. Традиційно підхід з точки зору економічної ефективності є корисним під час оцінювання результатів діяльності господарського механізму та управління або конкретних господарських механізмів підприємств з пропозицій наслідків цієї діяльності для суспільства загалом.

Обидві концепції продуктивності є сучасними. Поняття економічної ефективності з'явилося декілька століть тому, а поняття ефективності управління – трохи пізніше. Отже, є всі теоретичні й практичні підтвердження того, щоби вважати, що інтерес до проблем продуктивності використання ресурсного потенціалу виник порівняно недавно.

Щоби поняття продуктивності стало легітимним, вченим спочатку необхідно було усвідомити, що організації існували для створення споживчого продукту, а зовсім не для того, щоби слугувати джерелом привілеїв або влади для аристократії та олігархів.

До початку XVI ст. порівняна стабільність національних кордонів та активізація світової торгівлі довели, що економічна ринкова конкуренція впливає на рівень багатства всього суспільства. Меркантилісти на основі аналізу накопиченого досвіду й теоретичних досліджень дійшли висновку, що для збільшення національного багатства (ресурсів) формування потенціалу його влада може здійснювати регуляторний вплив.

Меркантилізм обмежувався масштабами національної економіки, оскільки тоді ще не знали чітко й не розуміли меж між державним і приватним секторами. В книзі Б. Лаффемаса (1597 р.) [2] однозначно відверталося твердження про те, що приватне підприємництво може існувати окремо від державного планування.

Водночас меркантилісти, хоча й пропагували обмежену (макро-) концепцію продуктивності, суворо дотримувалися лише її однієї, збираючи й аналізуючи економічні показники. А. Монкретсьєн виступав за збирання аналітичних даних за професіями й джерелами національного доходу як способу вирівнювання податкового тягаря на благо держави [3]. В. Темпл у 1673 р. використовував емпіричні дані задля детального порівняння національних ресурсів [4].

Було би помилкою вважати цей підхід спрощеним ще й тому, що він з'явився у XX ст. Поняття економічної ефективності, якому відповідало твердження про те, що виконання ретельно організованої державної програми в змозі покращити долю суспільства загалом, виражало сутність прогресивного руху в Америці на зломі століть. Прогресистам здавалося, що лише ринкові сили зможуть адекватно розподіляти інвестиційний капітал, тобто ресурсний потенціал. За підтримки держави політичне й економічне багатство нації мало, на їхню думку, зростати.

Коли у 1936 р. Дж. Кейнс пояснив, яким чином досягається рівновага між обсягом пропозиції промислового капіталу й неповною зайнятістю (пропозицією робочої сили), він вирішив одну проблему, що стояла перед економістами-теоретиками, але поставив іншу, з якою довелось мати справу урядам. Практичним результатом цих досліджень став висновок про те, що «невидима рука» А. Сміта у загальному прийнятому трактуванні опинилась мертвою. Економіка не була саморегульованою, адже вона потребувала спрямовуючої руки держави.

Однією з найбільш очевидних проблем є відсутність теорії зв'язку між цими дисциплінарними й методологічними зрізами. Термінологічна відмінність відразу ж породжує проблему взаємодії різних наукових галузей.

В останні півстоліття надзвичайно загострилась об'єктивна необхідність виявлення й мобілізації ресурсного потенціалу та резервів підвищення продуктивності їх використання. Визначення продуктивності капіталу та сукупної факторної продуктивності використання ресурсного потенціалу зумовило проведення низки аналітичних досліджень джерел економічного зростання. Основоположником теорії зростання є Р. Солоу. У його працях 1956 і 1957 рр. на основі агрегованої виробничої функції було вперше розроблено модель довгострокового економічного зростання, що підтверджується реальними макроекономічними даними [5].

Ця теорія була доповнена й перевірена у працях Т. Свана, Л. Купманса [6] та інших науковців. Основним їх результатом стало твердження, що економічне зростання в довгостроковому періоді визначається технічним прогресом у його широкому розумінні та спрямування його на формування ресурсного потенціалу.

Конкурентоспроможність визначається саме як здатність аграрної економіки до забезпечення умов стабільного підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу виробництва національного аграрного сектору, адаптованого до змін світогос-

подарської кон'юнктури та внутрішнього попиту на основі розкриття національних конкурентних переваг і досягнення кращих, ніж у конкурентів, соціально-економічних параметрів.

Слід зазначити, що досить кволе економічне зростання в АПК України залишається переважно екстенсивним і відбувається за умов панування застарілих технологічних укладів, не створюється необхідна інноваційна складова частина, яка забезпечуватиме майбутню конкурентоспроможність аграрного сектору економіки. Як зазначає академік В. Геєць [7], новий економічний механізм, який впроваджувався в процесі змін економічної політики з 2005 р., «використовує ресурси, успадковані від минулого, а не створює або занадто повільно створює власні нові ресурси розвитку». Нині немає підстав стверджувати, що в аграрній економіці України забезпечено умови для стійкого зростання у довгостроковій перспективі, оскільки наявна модель не дає змогу вирішувати назрілі системні суперечності національної економіки, забезпечити формування сучасних чинників та ресурсів її розвитку, капіталізації агрофірм та перетворення підприємств на бізнес-утворення.

Як засвідчує світовий досвід, зростання ВВП у країнах-лідерах на 60–90% забезпечується впровадженням нових технологій, тобто за рахунок формування сучасного економічного ресурсного потенціалу. В аграрному секторі України обмежуючим чинником якісного конкурентного розвитку є низький рівень ефективності використовуваних ресурсного потенціалу, інформаційних технологій, а внесок високих технологій в економічний розвиток становить лише 0,7%.

Витоки суперечностей соціально-економічних процесів в аграрному секторі, які знаходять вияв у розриві між зростаючими потребами у забезпеченні відповідної якості суспільної життєдіяльності та ресурсним потенціалом можливостей економічної системи щодо її забезпечення, перебувають у сфері дефіциту капіталів, структурних диспропорцій, технологічної відсталості, отже, низького рівня відтворення та використання ресурсного потенціалу [8; 9].

Визначальним фактором ефективного функціонування аграрної економіки є оптимальний варіант її ресурсного потенціалу, структури, що проявляється в сукупності відповідних пропорцій. Досягнення оптимальної пропорційності за В. Паретто передбачає визначення кількісних параметрів потреб, що складають зміст економічних інтересів.

Коли співвідношення макроекономічного регулювання з боку держави й механізму ринку дає змогу ефективно збалансувати неспроможності ринку та влади поєднати ринкові та безпосередньо суспільні способи господарювання, необхідно, з одного боку, оптимально реалізувати публічні економічні інтереси, а з іншого боку, знайти оптимальні межі реалізації економічних інтересів усіх суб'єктів аграрного сектору.

У «Теорії економічного розвитку» Й. Шумпетер представив макрорівень як специфічний склад комбінацій, кожна з яких є унікальним способом з'єднання продуктивних сил задля продуктивного використання ресурсного потенціалу [10]. Відповідно, в аграрному секторі нові комбінації та структури факторів виробництва й виробничих відносин забезпечують вищий рівень загальної ефективності й конкурентоспромож-

ності, дають вищі результати за того ж обсягу ресурсного потенціалу.

Враховуючи природно-кліматичні особливості України та значний за обсягом аграрний ресурсний потенціал, маємо зазначити, що скорочення частки аграрного сектору економіки повинне мати відносний характер, відбуватися на тлі збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок випереджаючого розвитку інших секторів, насамперед високотехнологічної промисловості, соціально орієнтованих видів економічної діяльності, а також фінансових і ділових послуг. Це потребує впровадження ефективної аграрної політики, особливо в аспектах формування та використання ресурсного потенціалу. Проте оцінки, зроблені Світовим Економічним Форумом в межах рейтингового визначення конкурентоспроможності національних економік, свідчать про те, що українська аграрна політика є занадто обтяжливою для економіки й такою, що не забезпечує збалансування інтересів платників податків, споживачів та виробників суб'єктів аграрного бізнесу. У рейтингу країн за якістю аграрної політики України посіла 102 місце (зі 104), залишивши після себе Японію та Зімбабве. Однак якщо Японія, що належить до найбагатших країн світу, може собі дозволити неефективні витрати коштів на підтримку власного агробізнесу, тобто сільськогосподарських виробників, то для нашої країни таке марнотратство є згубним і не стимулює прогресивних структурних зрушень.

Досягнення стабільного аграрного розвитку та підвищення ефективності аграрного виробництва значною мірою залежать від якості здійснення регуляторних функцій з боку держави стосовно формування й використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Через певні галузеві особливості сільського господарства функціонування ринкового механізму за відсутності регулювання, як правило, не може забезпечувати гармонізацію економічних інтересів між ланками АПК, внаслідок чого товаровиробники недоодержують значні ресурси, а ефективність їх підприємницької діяльності залишається низькою.

Продуктивність використання ресурсного потенціалу як дефініція, що відбиває взаємозв'язок між процесом використання ресурсного потенціалу та його результатами, є основним критерієм ефективності аграрної економіки. Зростання продуктивності використання ресурсного потенціалу має виняткове значення для досягнення визнаних світовою спільнотою економічних, соціальних та екологічних стандартів життєдіяльності суспільства.

За оцінками економістів і даними статистики в різних країнах в різні періоди підвищення продуктивності використання ресурсного потенціалу забезпечувало від 40% до 90% економічного росту. Так, наприклад, у США за середньорічних темпів росту продуктивності 3,2% доходи населення подвоювалися кожні 20 років.

Незважаючи на це значення продуктивності як провідного критерія соціально-економічного прогресу, вітчизняна економічна наука й практика приділяє недостатньо уваги цій економічній категорії. Як справедливо зауважує В. Дієсперов, продуктивність в українській економічній науці залишається поза увагою господарських органів, управлінських структур і науки [11]. У державних аграрних формуваннях та сільсько-

господарських підприємствах усіх рівнів не здійснюється аналіз продуктивності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств, зокрема її парціальних складових частин, а саме трудових затрат і продуктивності праці.

Питання динаміки системних чинників, таких як продуктивність праці, продуктивність капіталу, сукупна факторна продуктивність та продуктивність використання ресурсного потенціалу через внески до економічного зростання, на сучасному етапі розвитку економіки України розглядається вперше.

Оцінювання неспроможної трансформаційної моделі, сформованої у роки аграрних реформ, свідчить про те, що за своєю економічною сутністю та спрямованістю вона базувалась на рекомендованих ззовні та спрощених принципах ринкової трансформації сільського господарства й фактично зводилася до логіки примітивного економізму, фактично без урахування пріоритетності інституційних перетворень, необхідності посилення дієздатності держави в напрямках усунення неспроможності ринку й влади, взаємозв'язку економічних та неекономічних сфер суспільного розвитку економіки та суспільства загалом. Наслідком саме розбалансованості економічних, соціальних та політичних чинників суспільних перетворень стало накопичення значної кількості проблем у сільському господарстві.

Варто також зазначити, що господарський механізм стадії продовження реформ та подолання наслідків кризи має суттєві обмеження та неспроможності щодо зростання ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. В ході ринкових перетворень не зазнала кардинальних змін конфігурація факторів потенціалу, джерел та чинників конкурентоспроможності. Основою розвитку економіки аграрного сектору, як і раніше, залишаються традиційні фактори. «Зелена революція», біотехнології мало торкнулися АПК України. Є всі підстави вважати, що якість і рівень економічного зростання в аграрному секторі не відповідають вимогам сучасного етапу розвитку світової економіки, характеру завдань та викликів, висунутих постіндустріалізмом та глобалізацією, відповісти на які простими «косметичними» змінами стосовно нинішнього стану економіки неможливо.

Глобальні інтеграційні процеси у світовій економіці та поглиблення міжнародного поділу праці, вступ України до Світової організації торгівлі вимагають нових підходів до вирішення проблем розвитку аграрного сектору економіки, зокрема сільського господарства, з огляду на пріоритетність для України цієї сфери.

Згідно з довгостроковими трендами, підтвердженими даними міжнародної статистики, існує очевидна кореляція між рівнем продуктивності використання ресурсного потенціалу та рівнем зайнятості в сільському господарстві. Проявляється така тенденція: чим вище продуктивність, тим менша зайнятість населення в сільському господарстві. Пов'язано це з тим, що з підвищенням рівня життя населення відбувається зменшення частки продовольства у структурі витрат споживача. Зменшення частки продовольства в бюджеті споживача призводить до зменшення частки витрат на продукти харчування, тому частка сільського господарства в національному доході скорочується. Це довготривала тенденція, яку необхідно враховувати під

час формування аграрної політики у сфері підвищення продуктивності використання ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки.

Система показників вимірювання продуктивності використання ресурсного потенціалу, що прийнята для аналізу та оцінювання її в міжнародній статистиці та практиці, відмінна від діючої системи у статистиці України як за обсягом та підбором показників і їх складових частин, так і за методологією обчислення. Для переходу до міжнародної системи показників, що використовується для вимірювання та оцінювання продуктивності використання ресурсного потенціалу, необхідна концепція методологічної розробки показників на основі вже наявної, а також приведення їх у відповідність до основних критеріїв, яким повинні відповідати показники оцінювання продуктивності використання ресурсного потенціалу.

Практична цінність показників продуктивності буде визначатися тим, наскільки повно вони відображають економічну природу того явища, яке вони мають відображати, їх репрезентативністю, можливістю використання для рішення управлінських завдань конкретної господарської ланки, підприємства, агробізнесу, галузі. Теоретична репрезентативність показників повинна визначатися тим, як точно вони відображають і фіксують реалізацію інтересів агробізнесу, капіталу та підприємства. В умовах ринкової економіки аграрне підприємство є вихідною ланкою економіки (тут з'єднуються ресурси аграрного виробництва, а саме робоча сила із засобами виробництва, а закономірності цього поєднання породжують конкретну форму власності), водночас основною ланкою економічної системи (тут відбувається реальний процес економічної реалізації власності). Однак матеріальною формою його економічного інтересу є прибуток та його максимізація, що відображає приріст капіталу.

В умовах ринку стратегія ведення бізнесу підприємствами вибудовується переважно як стратегія окупності витрат на придбання ресурсів за рахунок ціни, коли витрати виробництва або операцій разом з валовим прибутком (переважно він визначається тим, що не може «витримати» ринок) просто перекладаються на плечі споживача. Супутнім цього є розвиток інфляційних процесів.

В умовах же глобалізаційних процесів, що супроводжуються посиленням конкурентної боротьби (присутність на ринку потужних агрофірм з якісними та одночасно відносно дешевшими товарами та послугами), доцільність такої стратегії ведення бізнесу є проблематичною.

Фірмам, які хочуть вижити й конкурувати за таких умов, слід вибудовувати стратегію, що заснована на підвищенні продуктивності використання ресурсного потенціалу, а не на підвищенні ціни. Замість того, щоби вимірювати лише прибутковість, якої можна досягти за рахунок підвищення цін, слід визначити, чи здатне підприємство зберігати конкурентоспроможність, тобто виробляти більше продукції вищої якості (або підвищувати якість за тих же обсягів) за відносно менших затрат ресурсів. Концептуальну модель вимірювання сукупної факторної продуктивності використання ресурсного потенціалу наведено на рис. 1.

Методи вимірювання сукупної факторної продуктивності як методи вимірювання ефективності використання ресурсного потенціалу практично не використовуються.

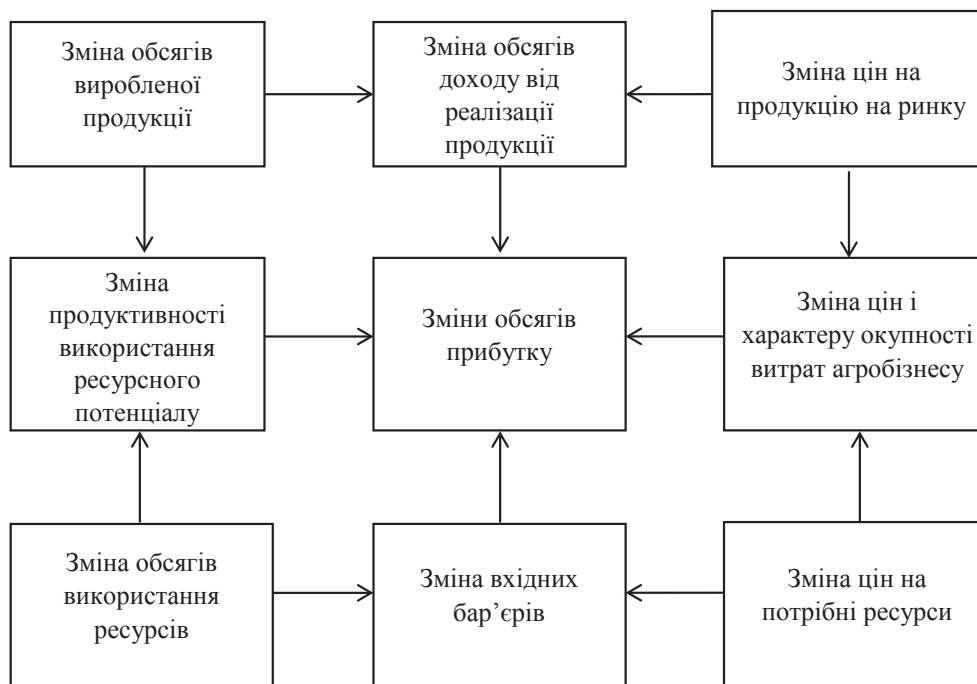

Рис. 1. Модель вимірювання сукупної факторної продуктивності використання ресурсного потенціалу

Джерело: розроблено автором

З огляду на концепцію продуктивності використання ресурсного потенціалу процедура вимірювання зводиться до встановлення показників вартості виготовлення продукції та витрат, а також до визначення способів їх співставлення між собою, тому до вибору показників продуктивності використання ресурсного потенціалу необхідно підходити диференційовано залежно від конкретних умов виробництва, галузевих особливостей та характеру вирішуваних управлінських завдань підприємством.

В попередні роки певна частка економістів з недовірою ставилась до можливості розрахунків показника продуктивності використання ресурсного потенціалу й наводила перелік обмежень, що викликали недовіру до таких розрахунків. Проте ці складнощі багато в чому перебільшені.

Донедавна на народногосподарському рівні показник суспільної продуктивності праці визначався як відношення виробленого національного доходу до чисельності працівників, зайнятих у сферах матеріального виробництва. За галузями економіки, а саме в промисловості, будівництві, сільському господарстві, він розраховувався на основі показника валової, а не чистої, як по всьому народному господарству, продукції.

В будь-якому разі розрахунок цього показника у варіанті «суспільної продуктивності праці» не становить великої проблеми. Проте чисто механічно повторювати ці розрахунки не можна. Раніше вважали, що національний дохід як чисельник цього показника створюється лише в галузях матеріального виробництва. В загальноприйнятій міжнародній Системі національних рахунків (СНР), на яку вже давно перейшла статистика України, немає поділу економіки на дві сфери. Тим більше, що вони не дають чіткого всебічного уявлення про продуктивність використання ресурсного потенціалу.

В СНР аналогом тодішнього виробленого національного доходу є показник ВВП. Він відрізняється від національного доходу (в попередньому розумінні) за двома основними рисами. Перша передбачає, що ВВП «ширше» за національний дохід (приблизно на 20–30%), бо включає знову створену (додаткову) вартість в колишніх галузях невиробничої сфери. Друга передбачає, що він включає відрахування на споживання основного капіталу (амортизацію), що становить близько 15% ВВП. В статистиці багатьох країн їх досить важко виділити, тому вони включаються до ВВП.

Сучасні методи, що використовуються для оцінювання продуктивності використання ресурсного потенціалу галузі, визначають ефективність лише з точки зору одного аспекту: або прибутку, або матеріальних затрат.

Для того щоби робити висновки про фактичну продуктивність використання ресурсного потенціалу, необхідно мати порівняння, тобто оцінники потребують нормативів продуктивності для того, щоби можна було сказати, що таке низька або висока продуктивність.

Нами давно наголошувалося на необхідності вдосконалення форм статистичної звітності сільськогосподарських підприємств, адже сьогодні у формі 50-сх відсутні дані про обсяг валової продукції, показники капіталу, вартість активів, тобто практично відсутня база для вимірювання трендів продуктивності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва (за низку років відсутня співставність результатів господарювання). На жаль, товаровиробник (аграрне підприємство) навіть не має можливості отримати достовірну інформацію для проведення швидкого оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу задля координації прийняття ефективних управлінських рішень у поточному періоді з питань капіталізації.

Багато управлінців перевищують ступінь впливу «непідконтрольних» чинників на низькі результати управління продуктивністю використання ресурсного потенціалу підприємств в низці галузей і компаній. Надмірне втручання уряду в економіку, культурні особливості, вартість енергії, відсутність чіткої промислової політики, незадовільні взаємовідносини й погане співробітництво між працюючими, урядом, підприємцями та бізнесменами – це процеси, на які переносять відповідальність за низькі результати в управлінні продуктивністю в низці галузей української економіки. Фактично Україна переживає суперечливий період одночасної депресії та трансформації. Велика кількість галузей і підприємств перебуває в стані глибокого спаду. Проблеми пріоритетних галузей та значної кількості сільськогосподарських підприємств можуть бути вирішені за рахунок доскона-

лого рівня управління продуктивністю використання ресурсного потенціалу. Без сумніву, промислова політика, аграрна політика, регуляторна та інвестиційна політика можуть і повинні сприяти росту продуктивності використання ресурсного потенціалу підприємств. Добре опрацьоване управління продуктивністю дає змогу досягти найкращих результатів за таких умов функціонування.

Висновки. Встановлено, що головними причинами стратегічних прорахунків в аграрній сфері є відсутність методології та концепції відповідного механізму публічного регулювання формування, відновлення та продуктивності використання ресурсного потенціалу підприємств аграрного сектора, відсутність Національної концепції реформування та розвитку агропромислового комплексу України, лише початок роботи над створенням Аграрного кодексу України.

Список використаних джерел:

1. Downs G.W., Larkey P.D. *The Search for Government Efficiency: From Hubris to Helplessness*. New York : Random House, 1986. 273 p.
2. Laffemas B. *Reiglement general pour dresser les manufactures en ce royaume*. Paris : Monstroeil, 1597.
3. Слудковская М. Антуан де Монкретьен. Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков / под общ ред. Г. Фетисова, А. Худокормова. Москва : Мысль, 2004. Т. 1. С. 161–168.
4. Temple W. *Observations upon the United Provinces of the Netherlands*. London : A. Maxwell for Sa. Gellibrand, 1673. 300 p.
5. Solow R. Technical change and the aggregate production function. *Review of Economics and Statistics*. 1957. Vol. 39. No. 3. P. 312–320.
6. Swan T. Economic Growth and Capital Accumulation. *Economic Record*. 1956. Vol. 32. Issue 2. P. 334–361.
7. Геєць В. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи. *Економіка України*. 2009. № 9. С. 5–23.
8. Бурачек І., Михайленко Н. Сучасний стан та перспективні напрями розвитку сільського господарства в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 134–137.
9. Маслюк І. Аналіз інноваційно-інвестиційного розвитку агропромислового комплексу України (АПК). *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 28(17). С. 25–32.
10. Шумпетер Й. Теория экономического развития / пер. с нем. ; под. ред. В. Автономова и др. Москва : Прогресс, 1982. 455 с.
11. Дієсперв В. Економіка сільськогосподарської праці. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 110–117.

References:

1. Downs G.W., Larkey P.D. (1986). *The Search for Government Efficiency: From Hubris to Helplessness*. Random House. New York. USA.
2. Laffemas B. (1597). *Reiglement general pour dresser les manufactures en ce royaume*. Monstroeil. Paris. France.
3. Sludkovskaja M. (2004). Antuan de Monkret'en [Antuan de Monkret'en]. *Proceedings of Mirovaja jekonomicheskaja mysl'*. Skvoz' prizmu vekov [World economic thought. Through the prism of centuries]; in Fetisov G., Hudokormov A. (ed.), vol. 1. S. 161–168. Mysl'. Moskow. Russia.
4. Temple W. (1673). *Observations upon the United Provinces of the Netherlands*. A. Maxwell for Sa. Gellibrand. London. UKD.
5. Solow R. (1957). Technical change and the aggregate production function. *Review of Economics and Statistics*, vol. 39, no. 3, pp. 312–320.
6. Swan T. (1956). Economic Growth and Capital Accumulation. *Economic Record*. 1956. Vol. 32. Issue 2. P. 334–361.
7. Geyecz' V. (2009). *Макроекономична оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи*. [Macroeconomic assessment of monetary and exchange rate policy of Ukraine before and during the financial crisis.]. *Економіка України*. № 9, pp. 5–23.
8. Burachek I., My'xajlenko N. (2018). *Suchasny'j stan ta perspekty'vni napryamy' rozvy'tku sil's'kogo gospodarstva v Ukraini* [Current state and perspective directions of agriculture development in Ukraine]. *Global'ni ta nacional'ni problemy' ekonomiky'*. № 21, pp. 134–137.
9. Maslyuk I. (2018). *Analiz innovacijno-investy'cijnogo rozvy'tku agropromy'slovogo kompleksu Ukrainy' (APK)* [Analysis of innovation and investment development of the agro-industrial complex of Ukraine (AIC)]. *Social'noekonomichny'j rozvy'tok regioniv v konteksti mizhnarodnoyi integraciyi*. № 28(17), pp. 25–32.
10. Shumpeter J. (1982). *Teorija jekonomicheskogo razvitija* [Theory of Economic Development]. Translated by and in Avtonomova V. (ed.). Progress. St. Moscow. Russia.
11. Diyesperov V. (2016). *Економіка сільськогосподарської праці* [Economics of agricultural labor]. *Економіка АПК*, № 6, pp. 110–117.